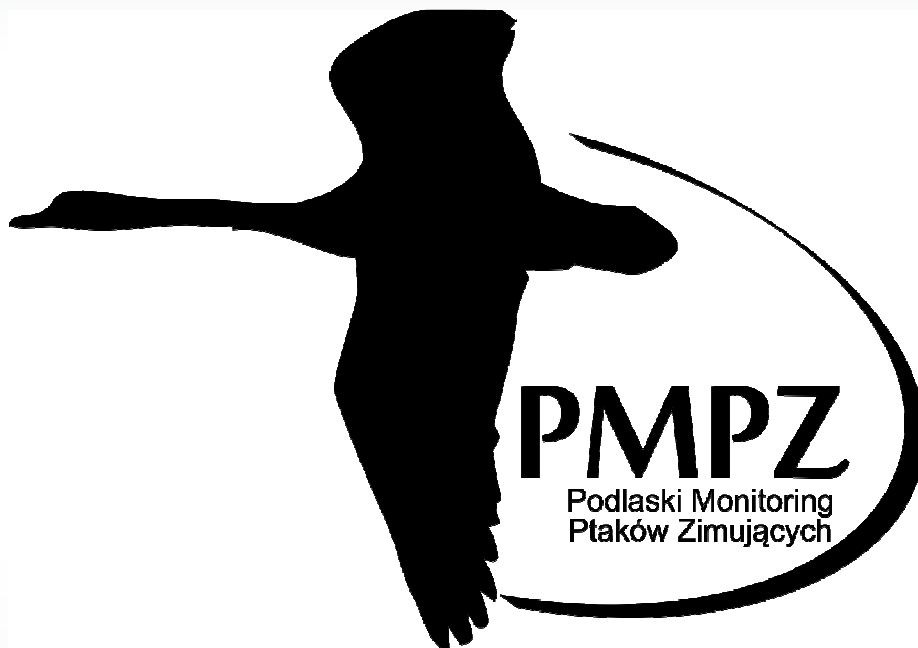

Podlaski Monitoring Ptaków Zimujących

Sezon 2010-2011
wyniki grudniowego liczenia

Białystok 2010 r.

Podlaski Monitoring Ptaków Zimujących (PMPZ)

W dniach 05-19.12.2010 w ramach **PMPZ** na **Pojezierzu Elckim, Suwalskim i Równinie Augustowskiej** odbyło się drugie liczenie w sezonie zimowym 2010/11. Skontrolowano łącznie 25 jezior: Bajtkowo, Białe, Borowe, Czarne, Dybowskie, Elckie, Gaładuś, Gołdap, Gołdopiwo, Haleckie, Hańcza, Kruszyn, Łaśmiady, Mulaczysko, Necko z Kanalem Bystrym i rzeką Netą, Rajgrodzkie, Regielskie, Sajno, Selmęt Wielki, Straduńskie, Studzieniczne, Sunowo, Szarek, Wigry, Woszczelskie, odcinek miejski rzeki Czarna Hańcza w Suwałkach, wysypisko śmieci w Elku i Sobolewie oraz żwirownię koło Sobolewa. Na terenie **Niziny Północnopodlaskiej** skontrolowano 3 Jeziora: Dręstwo, Kolno i Tajno, około 90 km rzek, w tym Biebrzę na odcinku Łoje-Awissa do Rusi, Narew na odcinkach Góra Strękowa-Łomża i Łapy-Doktorce, oraz stawy hodowlane Dojlidy, Knyszyn Zamek, Pietkowo, Pokaniewo, Popielewo, Topilec, J. Zygmunta Augusta i Zbiornik Siemianówka wraz z przylegającymi do niego stawami w Bachurach. Monitoringiem objęto również 4 powierzchnie na nadrzecznych łąkach nad Brzozówką koło Karpowicz, nad Narwią na Bagnie Wizna koło Grądów Woniecka oraz na Bagnie Filipy koło Suraża, nad Nurcem koło Kleszczeli oraz jedną powierzchnię na polach na Równinie Bielskiej koło Hajnówki. Kolejnymi miejscami, gdzie dokonano liczeń były stawy, zalewy oraz odcinki rzek w miejscowościach: Białowieża, Białystok, Czarna Białostocka, Hajnówka, Siemiatycze, Sokółka, Supraśl i Wasilków. Ponadto skontrolowano 2 żwirownie koło Kundzina i Czuprynowa, 3 oczyszczalnie ścieków w Białowieży, Białymstoku i Hajnówce, nieczynne odстойniki cukrowni w Łapach oraz lotnisko Krywlany w Białymstoku (Mapa 1, Tab. 1).

Fot. 1. Jezioro Wigry (R. Łapiński)

Mapa 1. Rozmieszczenie kontrolowanych obiektów (<http://maps.google.pl/maps?client=firefox-a&hl=pl&mid=1290674852>).

Fot. 2. Rzeka Czarna Hańcza w Suwałkach (K. Sokołowski)

Fot. 3. Rzeka Biała w Białymstoku (G. Grygoruk)

Fot. 4. Rzeka Narewka w Białowieży (R. Sołowianiuk)

Fot. 5. Jezioro Wigry (R. Łapiński)

Fot. 6. Rzeka Gać (G. Grygoruk)

Tab. 1. Miejsca liczeń i obserwatorzy.

Lp	Nazwa liczonego obiektu	Obserwator
1	J. Czarne, Gołdap, Gołdopiwo, Haleckie, Hańcza, Łaśmiady, Straduńskie i Woszczelskie	Sz. Czernek
2	Wysypisko śmieci koło Elku	Sz. Czernek
3	J. Bajtkowo, Borowe, Dybrowskie, Elckie, Regielskie, Selmęt Wielki, Sunowo i Szarek	A. Grabowska, S. Kłusewicz
4	Rajgrodzkie, J. Kolno Dręstwo i Tajno	S. Niedźwiecki
5	Odcinek miejski rzeki Czarna Hańcza w Suwałkach	K. Sokołowski, S. Niedźwiecki
6	J. Gałduś	T. Tumiel
7	J. Kruszyn, Modczyska i Wigry	R. Łapiński
8	Żwirownia Sobolewo	K. Sokołowski, S. Niedźwiecki
9	J. Necko z Kanałem Bystrym i rz. Netą	A. Grajewska, G. Grygoruk, W. Januszkiewicz
10	J. Białe, Sajno i Studzieniczne	G. Grygoruk, W. Januszkiewicz
11	Łąki nad Brzozówką koło Karpowicz	S. Niedźwiecki
12	2 żwirownie koło Kundzina, Zalew w Sokółce, Czarnej Białostockiej i Wasilkowie	S. Gadomska, P. Selewstruk, R. Siuchno, T. Tumiel
13	Zalew i odcinek rz. Supraśl w Supraślu	W. Januszkiewicz
14	Stawy Popielewo, Knyszyn Zamek i Jez. Zygmunta Augusta.	A. Grabowska, S. Kłusewicz
15	Rzeka Biebrza od Łojów-Awissa do Rusi	K. Demianiuk, G. Grygoruk
16	Rzeka Narew od Góry Strękowej do Łomży	K. Demianiuk, G. Grygoruk
17	Łąki nad rz. Narew koło Grądów Woniecka	S. Kłusewicz
18	Rzeka Biała oraz cieki wodne i oczyszczalnia ścieków w Białymstoku.	G. Grygoruk, D. Konik, K. Sokołowski, R. Sołowianiuk
19	Lotnisko Krywlany i Stawy Dojlidzkie	G. Grygoruk, W. Januszkiewicz
20	Odstojniki cukrowni w Łapach, Stawy w Pietkowie i Topilcu, rz. Narew od Łap do Doktorców, Bagno Filipy	G. Grygoruk, S. Niedźwiecki, W. Sawicki
21	Zbiornik Siemianówka i rzeka Narew koło zapory	R. Sołowianiuk
22	Odcinek rzeki Narewki w Białowieży i rzeki Leśnej oraz teren oczyszczalni ścieków w Hajnówce.	R. Sołowianiuk
23	Pola koło Hajnówki	E. Pugacewicz
24	Stawy w Pokaniewie koło Milejczyc i łąki nad rzeką Nurzec koło Kleszczeli.	K. Jurczak
25	Miasto Siemiatycze	M. Korniluk

Po wyjątkowo ciepłym listopadzie, na przełomie XI i XII wystąpił nagły spadek temperatury oraz intensywne opady śniegu. W nocy z 30 listopada na 1 grudnia temperatura powietrza w Białymstoku spadła przy gruncie do -33°C. Podczas obserwacji terenowych grubość pokrywy śnieżnej miała 20-30 cm. Zlodzenie na większych rzekach przekraczało 90%, w przeciwieństwie do rzeki Białej, gdzie zlodzenie prawie nie występowało. Podczas kontroli powierzchnia niemal wszystkich jezior była całkowicie zamrznięta.

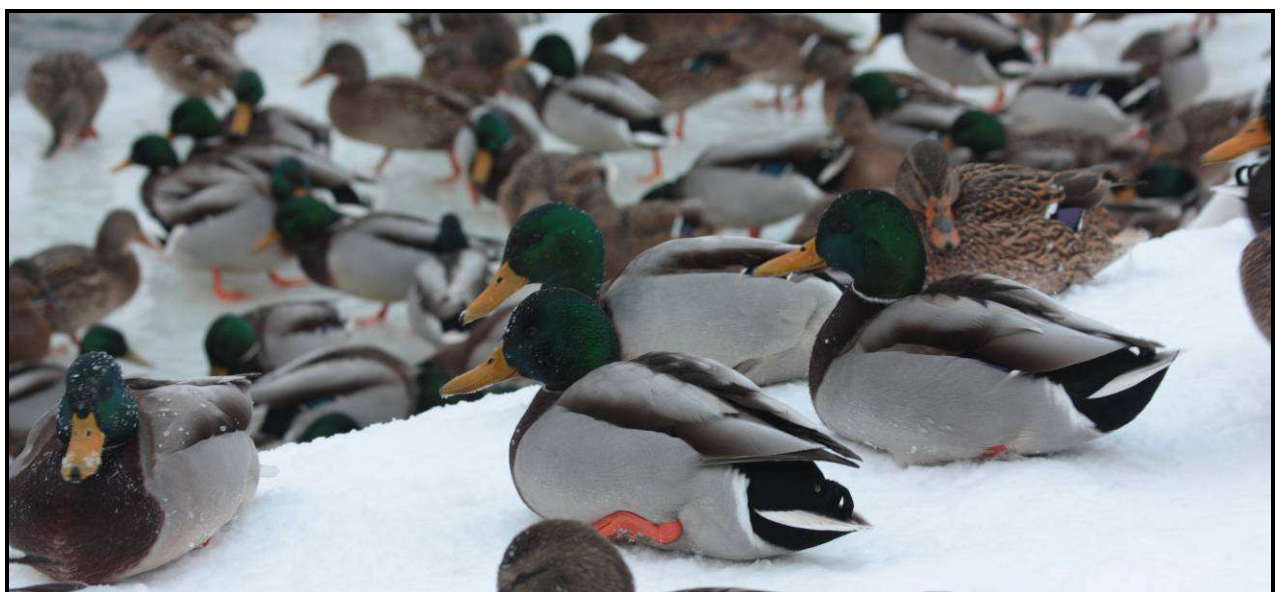

Fot. 7. Łabędzie na Wigrach (R. Łapiński)

Podczas liczeń na terenie **Niziny Północnopodlaskiej** odnotowano 14 gatunków ptaków wodnoblotnych, a liczebność ptaków należących do interesujących nas taksonów osiągnęła 4981 os. (Tab. 2.). Stwierdzono 1 gatunek, który przekroczył próg 10% całkowitej liczby odnotowanych osobników. Była to krzyżówka z 96% udziałem, w granicach administracyjnych Białegostoku odnotowano 3876 osobników, co stanowiło 80% stwierdzeń tego gatunku na terenie Niziny PP.

Na **pojezierzach Elckim i Suwalskim oraz Równinie Augustowskiej** stwierdzono 4 307 ptaków należących do 19 gatunków. Najliczniejszymi gatunkami, które przekroczyły próg 10% to: krzyżówka z ponad 51% udziałem oraz łyska z ponad 17% udziałem. Stosunkowo licznie obserwowano łabędzie nieme, nurogęsi, gągoły i mewy pospolite.

Łącznie liczebność dla omawianych terenów stwierdzono 9288 osobników reprezentowanych przez 23 gatunki i nieoznaczone co do gatunku mieszańce.

Fot. 8. Krzyżówki na Nettcie (K. Sokołowski)

Tab. 2. Wyniki grudniowego liczenia ptaków wodnoblotnych przeprowadzonego w ramach PMPZ.

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
nur czarnoszyi	0	0,00	6	0,14	6	0,06
nur rdzawoszyi	0	0,00	22	0,51	22	0,24
nur nieoznaczony	0	0,00	6	0,14	6	0,06
perkozek	6	0,12	0	0,00	6	0,06
perkoz dwuczuby	1	0,02	16	0,37	17	0,18
kormoran	0	0,00	20	0,46	20	0,22
czapla siwa	6	0,12	0	0,00	6	0,06
bocian biały	0	0,00	1	0,02	1	0,01
łabędź krzykliwy	11	0,22	8	0,19	19	0,20
łabędź niemy	85	1,71	328	7,62	413	4,45
świstun	1	0,02	0	0,00	1	0,01
krzyżówka	4794	96,25	2217	51,47	7011	75,48
głowienka	0	0,00	17	0,39	17	0,18
czernica	1	0,02	9	0,21	10	0,11
lodówka	0	0,00	1	0,02	1	0,01
gągoł	12	0,24	214	4,97	226	2,43
bielaczek	3	0,06	1	0,02	4	0,04
nurogęs	55	1,10	320	7,43	375	4,04
łyśka	1	0,02	752	17,46	753	8,11
śmieszka	2	0,04	23	0,53	25	0,27
mewa pospolita	0	0,00	249	5,78	249	2,68
mewa srebrzysta	0	0,00	6	0,14	6	0,06
mewa białogłowa	0	0,00	1	0,02	1	0,01
mewa srebrzysta/białogłowa	0	0,00	90	2,09	90	0,97
zimorodek	1	0,02	0	0,00	1	0,01
mieszaniec międzygatunkowy	2	0,04	0	0,00	2	0,02
	4981	100,00	4307	100,00	9288	100,00

Fot. 9. Czernica na rzece Białej w Białymstoku (W. Januszkiewicz)

Fot. 10., Fot. 11. Mewy na Nettcie (K. Sokołowski)

Fot. 12. Kormoran na jeziorze Necko (W. Januszkiewicz)

Najliczniejszym przedstawicielem ptaków szponiastych był myszołów zwyczajny, który był 2,5 krotnie liczniejszy od myszołowa włochatego (Tab. 3.). Stosunkowo licznie, jak na tę porę roku w naszym regionie, występował bielik. Ponadto stwierdzono nieliczne krogulce, błotniaka zbożowego i jastrzębia.

Tab. 3. Wyniki grudniowego liczenia ptaków szponiastych przeprowadzonego w ramach PMPZ.

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
bielik	11	10,48	2	22,22	13	11,40
błotniak zbożowy	1	0,95	0	0,00	1	0,88
jastrząb	1	0,95	0	0,00	1	0,88
krogulec	6	5,71	1	11,11	7	6,14
myszołów	61	58,10	6	66,67	67	58,77
myszołów włochaty	25	23,81	0	0,00	25	21,93
Razem	105	100,00	9	100,00	114	100,00

Tab. 4. Wyniki grudniowego liczenia pozostałych wybranych gatunków ptaków przeprowadzonego w ramach PMPZ na terenie Niziny Północnopolaskiej.

gatunek	liczebność	gatunek	liczebność
uszatka	1	sroka	63
dzięcioł czarny	4	wrona siwa	141
dzięcioł średni	2	kruk	63
dzięciołek	2	zięba	14
górnicek	57	jer	2
jemiołuszka	296	czeczotka	163
strzyżyk	7	szczygieł	106
rudzik	1	śnieguła	2
kwiczoł	139	czyż	277
srokosz	2	trznadel	87
sójka	24	Razem	1453

Z pozostałych obserwowanych gatunków (Tab. 4.) na uwagę zasługuje górnicek (50 os. koło Siekierok, 14.12., G. Grygoruk, K. Demianiuk).

Fot. 13. *Górnicek* (G. Grygoruk)

Do ciekawych stwierdzeń fenologicznych należy zaliczyć obserwacje bociana białego (1 os. k. Elku, 14.12., Sz. Czernek), głowienki (15 os., J. Gaładuś, 17.12., T. Tumiel) oraz liczne jak na tę porę roku dla tego terenu zgrupowania pewnych gatunków, jak: nur rdzawoszyi (16 os., J. Necko, 08.12., K. G. Grygoruk, W. Januszkiewicz), łyska (600 os., j. Wigry, 17.12., R. Łapiński). Do najciekawszych należy zaliczyć obserwację lodówki (1 f., J. Necko 08.12., G. Grygoruk, W. Januszkiewicz).

Fot. 14. *Bocian nad Elkiem* (Sz. Czernek)

Fot. 15. *Nury rdzawoszyje* (W. Januszkiewicz)

Fot. 16. *Lodówka i bielaczek* (W. Januszkiewicz)

Fot. 17. *Łyski na Wigrach* (R. Łapiński)

W liczeniach wzięły udział następujące osoby: Szymon Czernek, Katarzyna Demianiuk, Sylwia Gadomska, Agnieszka Grabowska, Agnieszka Grajewska, Grzegorz Grygoruk, Wojciech Januszkiewicz, Krzysztof Jurczak, Sławomir Kłusewicz, Daniel Konik, Marcin Korniluk, Rafał Łapiński, Sławomir Niedźwiecki, Eugeniusz Pugacewicz, Wojciech Sawicki, Piotr Selewestruk, Rafał Siuchno, Krzysztof Sokołowski, Roman Sołowianiuk, Tomasz Tumiel.

Nasza akcja byłaby niemożliwa bez Waszego zaangażowania, wysiłku oraz czasu, który poświęciliście, za co serdecznie Wam dziękujemy.

Fot. 18. Wojtek Januszkiewicz nad jeziorem Sajno (GG)

Fot. 19. Dzik walczy o chleb z krzyżówkami (KS)

Fot. 20. GrzechuG nad jeziorem Necko (WJ)

Jednocześnie chcemy zachęcić Państwa do wzięcia udziału w naszej akcji w następnych miesiącach, w terminach: 15-23 stycznia 2011 (ze wskazaniem na **15-16**), 12-20 lutego 2011 (ze wskazaniem na **12-13**). Życzymy w nowym roku owocnych obserwacji podczas następnych liczeń.

Podczas grudniowego liczenia stwierdzono 2 mieszańce międzygatunkowe. Z prośbą o identyfikację naszych mieszańców z Białegostoku do profesora Tadeusza Stawarczyka zwrócił się Jerzy Kosior, który uzyskał następującą odpowiedź:

Fot. 21. *Mieszaniec I z nad rzeki Białej w Białymstoku (J. Kosior)*

Fot. 22. *Mieszaniec II z nad rzeki Białej w Białymstoku (K. Sokołowski)*

Witam,

Wszystkie ptaki na zdjęciach są jakimiś mieszańcami. Problem polega na tym, że takie ptaki mogą wyglądać bardzo różnie i trudno z całą pewnością powiedzieć jakie gatunki brały w tym udział, zwłaszcza że mogą to być mieszańce w drugim czy trzecim pokoleniu.

Hybrydyzacja u kaczek jest zjawiskiem częstym. O ile wiem nikt w Polsce nie zajmuje się gromadzeniem danych o mieszańcach.

Pozdrawiam

Tadeusz Stawarczyk

Fot. 23. Biała zjawka z nad rzeki Supraśl (W. Januszkiewicz)

Fot. 24. Nietypowa krzyżówka z Suwałk (K. Sokołowski)

Do zobaczenia w terenie.

Sławomir Niedźwiecki, Dominika Musiał, Grzegorz Grygoruk, Anna Suchowolec

Fot. 25. Łabędzie krzykliwe nad jeziorem Łaśmiady (Sz. Czernek)

